

Polacy o reparacjach wojennych

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

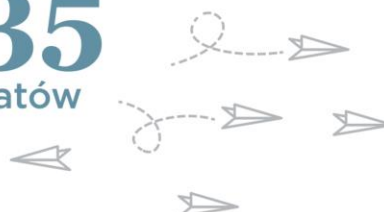
CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Kwestia reparacji wojennych od Niemiec pojawia się w polskiej debacie publicznej po roku 1989 nie po raz pierwszy. We wrześniu 2004 roku Sejm jednogłośnie przyjął uchwałę, w której stwierdził, że Polska nie otrzymała dotychczas reparacji wojennych od Niemiec i wezwał polski rząd do podjęcia działań w tej sprawie. Ówczesna uchwała Sejmu była reakcją na wysuwane przez obywateli niemieckich roszczenia majątkowe wobec Polski i próbą zapobieżenia ich skutecznemu dochodzeniu. Od roszczeń niemieckich wysiedlonych odcięło się państwo niemieckie, a Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w 2008 roku odrzucił skargę złożoną w tej sprawie przez Powiernictwo Pruskie. Obecnie – za sprawą partii rządzącej – kwestia reparacji wojennych powróciła, choć nie jest jasne, na ile poważnie PiS rozważa wystąpienie o rekompensatę, a w jakim stopniu traktuje tę kwestię instrumentalnie. Wątpliwości budzi, czy są podstawy prawne do ubiegania się o reparacje (według niedawnej ekspertyzy Biura Analiz Sejmowych – tak, zdaniem strony niemieckiej – nie), choć jest to problem nie tylko natury prawnej, ale także politycznej. Tymczasem rząd Niemiec, uznając niemiecką odpowiedzialność za zbrodnie nazizmu, jednoznacznie odrzuca ewentualne roszczenia ze strony naszego kraju, argumentując, że w 1953 roku Polska zrzekła się roszczeń i wielokrotnie to później potwierdzała. Z ekspertyzy przygotowanej dla Bundestagu wynika, że ewentualne roszczenia utraciły moc najpóźniej w momencie zawarcia traktatu „2+4” w 1990 roku.

Jak Polacy zapatrują się na całą tę sprawę? Jaki jest ich stosunek do ubiegania się o reparacje wojenne od Niemiec¹?

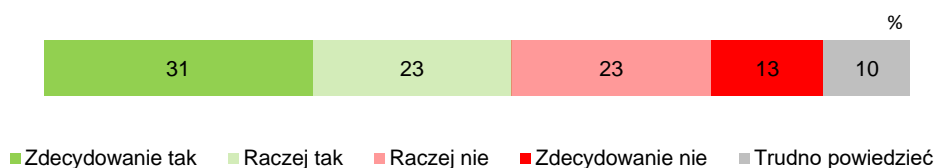
POPARCIE DLA ROSZCZEŃ REPARACYJNYCH

Ponad połowa dorosłych Polaków (54%) uważa, że Polska powinna domagać się od Niemiec reparacji za straty poniesione podczas II wojny światowej. Przeciwna temu jest ponad jedna trzecia badanych (36%).

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (329) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 października 2017 roku na liczącej 948 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna domagać się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej?

Więcej niż przeciętnie zwolenników ubiegania się o reparacje wojenne jest wśród osób w wieku 55+ (66% wśród mających od 55 do 64 lat i 62% wśród mających 65 lat i więcej) oraz ankietowanych z wykształceniem podstawowym (65%) i zasadniczym zawodowym (62%). Szczególnie dużo przeciwników wysuwania przez Polskę roszczeń reparacyjnych jest wśród mieszkańców największych miast (50%), osób z wyższym wykształceniem (50%) oraz badanych dobrze sytuowanych – o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej (46%).

Stosunek do kwestii reparacji wojennych zależy jednak przede wszystkim od orientacji politycznej i, szerzej, światopoglądowej. Ubieganie się o reparacje popiera wyraźna większość osób deklarujących prawicowe poglądy polityczne (76%). Wysuwaniu roszczeń odszkodowawczych wobec Niemiec przeciwna jest natomiast większość respondentów identyfikujących się z lewicą (64%). Badani utożsamiający się z politycznym centrum są w tej kwestii podzielnymi – tyle samo popiera domaganie się reparacji od Niemiec, co jest temu przeciwnych (po 43%).

Poparcie dla roszczeń reparacyjnych jest tym większe, im częstszy udział w praktykach religijnych.

Kwestia reparacji wojennych od Niemiec dzieli elektoraty ugrupowań cieszących się obecnie największym poparciem społecznym na dwie grupy. Ubieganie się o reparacje popiera większość zdeklarowanych wyborców PiS i Kukiz'15. Dość jednoznacznie przeciwni wysuwaniu tego rodzaju żądań są natomiast sympatycy PO i Nowoczesnej.

TABELA 1

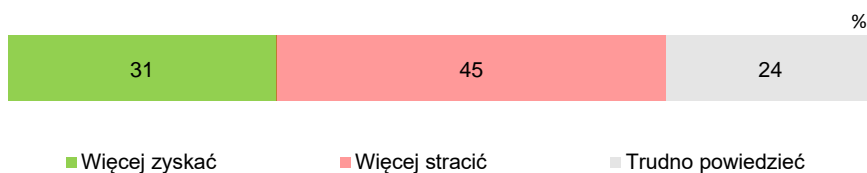
Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna domagać się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	80	14	6
Kukiz'15	71	24	5
Platforma Obywatelska	19	72	9
Nowoczesna Ryszarda Petru	20	74	6

CZY WARTO UBIEGAĆ SIĘ O REPARACJE?

Mimo znacznego społecznego poparcia dla ubiegania się o reparacje wojenne od Niemiec, przeważa opinia, że podnosząc tę kwestię Polska może więcej stracić, niż zyskać.

CBOS

RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, domagając się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej Polska może więcej zyskać czy więcej stracić?

Obawy przed negatywnymi skutkami wysuwania roszczeń wobec Niemiec przeważają w większości grup społeczno-demograficznych. Najczęściej wyrażają je osoby w średnim wieku – mające od 35 do 54 lat (52%), mieszkańcy ponadpółmilionowych miast (57%), osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (53% badanych z wyższym wykształceniem, 55% respondentów dysponujących miesięcznie dochodem w wysokości co najmniej 2000 zł per capita).

Obawy przed niekorzystnymi dla Polski skutkami wysuwania żądań reparacyjnych są częstsze niż przeciętnie wśród osób najmniej religijnych – w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych (57%) lub praktykujących sporadycznie (53%).

Przewidywania dotyczące skutków wysuwania roszczeń odszkodowawczych wobec Niemiec najsilniej wiążą się z orientacją polityczną. Przekonanie, że Polska występując o reparacje może więcej stracić, niż zyskać, wyraża 74% badanych identyfikujących się z lewicą i 54% ankietowanych określających swoje poglądy jako centrowe. Przeciwnego zdania jest nieco ponad połowa respondentów, którzy utożsamiają się z prawicą (51%).

Ocena skutków ubiegania się o reparacje, podobnie jak stosunek do tej inicjatywy, dzieli elektoraty. Zdeklarowani wyborcy PiS i Kukiz'15 skłaniają się do przekonania, że nie tylko trzeba, ale również warto starać się o uzyskanie odszkodowań od Niemiec, natomiast zwolennicy PO i Nowoczesnej na ogół sądzą, że w wyniku takich działań Polska może więcej stracić, niż zyskać.

TABELA 2

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, domagając się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej Polska może więcej zyskać czy więcej stracić?		
	Więcej zyskać	Więcej stracić	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	52	24	24
Kukiz'15	51	33	16
Platforma Obywatelska	7	76	17
Nowoczesna Ryszarda Petru	10	85	5

Obawy dotyczące możliwych negatywnych skutków wystąpienia przez Polskę o reparacje wyraża ogromna większość przeciwników tego posunięcia. Zwolennicy podjęcia starań o uzyskanie odszkodowań wojennych są dużo bardziej optymistyczni i skłonni sądzić, że Polska może więcej zyskać, niż stracić.

TABELA 3

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna domagać się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej?	Czy, Pana(i) zdaniem, domagając się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej Polska może więcej zyskać czy więcej stracić?		
	Więcej zyskać	Więcej stracić	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	55	17	28
Nie	4	87	9
Trudno powiedzieć	3	39	58

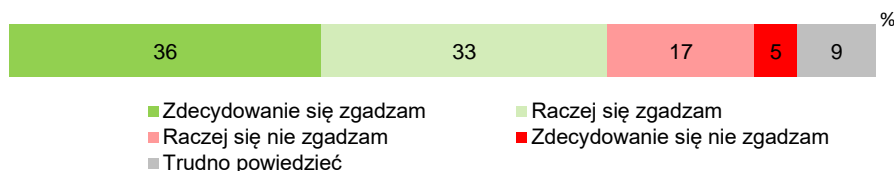
RACJE I ARGUMENTY

Z czego wynika przekonanie, że roszczenia reparacyjne są zasadne, ale, być może, nie warto ich wysuwać? Które z argumentów i racji wyrażanych w debacie publicznej są najbardziej przekonujące, podzielane przez największą część społeczeństwa?

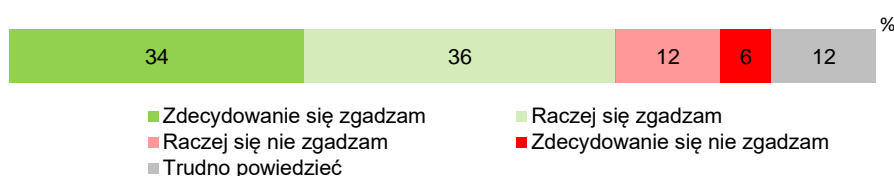
Najogólniej rzecz biorąc, Polacy uznają za słuszne racje stojące za postulatem uzyskania reparacji od Niemiec, jednocześnie jednak w mniejszym lub większym stopniu podzielają wątpliwości i zastrzeżenia dotyczące zasadności ubiegania się o odszkodowania. Większość badanych uważa, że wypłacanie naszemu krajowi reparacji jest z moralnego punktu widzenia słuszne (70%), a ponadto sądzi, że Niemcom należy przypominać o ich odpowiedzialności za II wojnę światową i wynikających z tego zobowiązaniach (69%). Zarazem jednak trzy czwarte ogółu respondentów (75%) nie wierzy w powodzenie ewentualnych starań o uzyskanie reparacji. Prawdopodobieństwo ich otrzymania określano średnio na 28%. Prawie trzy czwarte badanych (71%) obawia się, że domaganie się rekompensaty popsuje stosunki polsko-niemieckie. Większość (60%) zgadza się ponadto z opinią, że żądania dotyczące wypłaty odszkodowań za straty poniesione podczas II wojny światowej mogą wywołać roszczenia Niemców dotyczące Ziemi Zachodnich. Ponad połowa ankietowanych (56%) uważa, że już za późno na ubieganie się o reparacje wojenne. Ponadto blisko połowa (48%) skłonna jest zgodzić się z opinią, że Niemcy wypełniają swoje ewentualne zobowiązania wobec Polski m.in. poprzez to, że są największym płatnikiem do budżetu Unii Europejskiej, z którego korzysta Polska.

RYS. 3. Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?

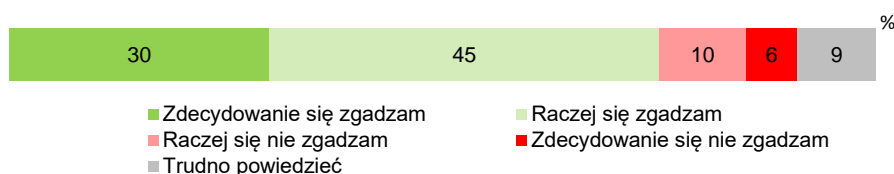
Niezależnie od tego, czy polski rząd zdecyduje się wystąpić o reparacje czy też nie, Niemcom należy przypominać o ich odpowiedzialności za II wojnę światową i wynikających z tego zobowiązaniach wobec Polski

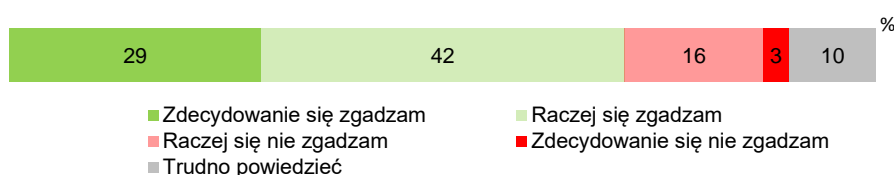
Postulat wypłacania Polsce reparacji wojennych jest z moralnego punktu widzenia słuszny

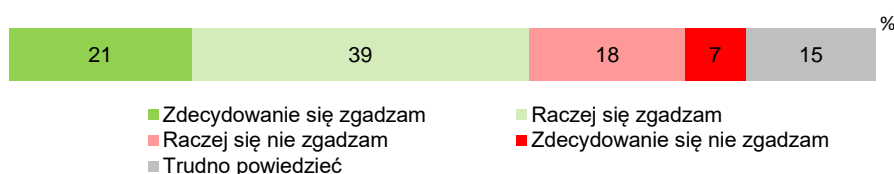
Otrzymanie przez Polskę reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec jest dziś mało prawdopodobne

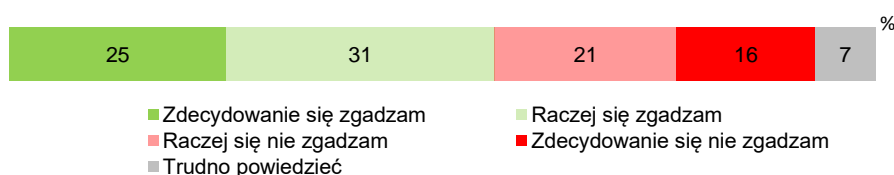
Domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec popsuje stosunki polsko-niemieckie

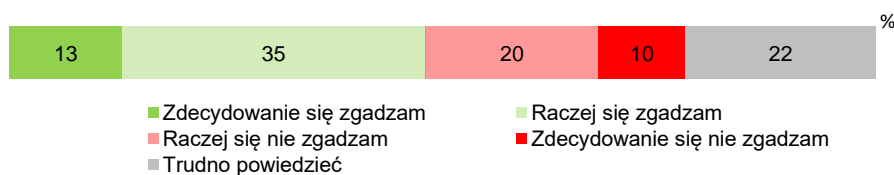
Domaganie się reparacji (odszkodowań) może wywołać roszczenia Niemców dotyczące Ziemi Zachodnich

Za późno już na domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec

Niemcy wypełniają swoje ewentualne zobowiązania wobec Polski m.in. poprzez to, że są największym płatnikiem do budżetu Unii Europejskiej, z którego korzysta Polska

Wszystkie omawiane argumenty w sposób istotny statystycznie wiążą się ze stosunkiem do wysuwania roszczeń reparacyjnych wobec Niemiec oraz ogólną oceną skutków tej inicjatywy. Poparcie dla występowania o odszkodowania za straty wojenne jest najsilniej skorelowane z przekonaniem o moralnej słuszności ewentualnych roszczeń reparacyjnych oraz z dezaprobatą poglądu, że jest zbyt późno na domaganie się reparacji wojennych. Z kolei opinia, że ubiegając się o reparacje Polska może więcej stracić, niż zyskać, najsilniej wiąże się z przeświadczeniem, że jest już za późno na podejmowanie takich działań oraz z obawą, że popsuje to stosunki polsko-niemieckie.

TABELA 4

Korelacje między stosunkiem do wysuwania roszczeń reparacyjnych i ogólną oceną skutków tej inicjatywy		
Racje i argumenty	Pozytywny stosunek do wysuwania roszczeń reparacyjnych	Przekonanie, że domagając się reparacji Polska może więcej stracić, niż zyskać
Niezależnie od tego, czy polski rząd zdecyduje się wystąpić o reparacje czy też nie, Niemcom należy przypominać o ich odpowiedzialności za II wojnę światową i wynikających z tego zobowiązaniach wobec Polski	0,49	-0,32
Postulat wypłacania Polsce reparacji wojennych jest z moralnego punktu widzenia słuszny	0,62	-0,42
Otrzymanie przez Polskę reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec jest dziś mało prawdopodobne	-0,45	0,46
Domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec popsuje stosunki polsko-niemieckie	-0,42	0,51
Domaganie się reparacji (odszkodowań) może wywołać roszczenia Niemców dotyczące Ziem Zachodnich	-0,34	0,39
Za późno już na domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec	-0,62	0,55
Niemcy wypełniają swoje ewentualne zobowiązania wobec Polski m.in. poprzez to, że są największym płatnikiem do budżetu Unii Europejskiej, z którego korzysta Polska	-0,37	0,37

Stosunek do racji i argumentów dotyczących ewentualnego ubiegania się o reparacje wojenne różnicują przede wszystkim poglądy polityczne. Potrzebę przypomnienia Niemcom o ich zobowiązaniach wynikających z odpowiedzialności za II wojnę światową i moralne prawo do uzyskania odszkodowań podkreślają głównie respondenci identyfikujący się z prawicą (85%–87%), choć racje te uznaje za słuszne również większość zwolenników lewicy (56%–60%). Mimo postrzeganej słuszności ewentualnych postulatów wypłaty reparacji wojennych osoby o poglądach lewicowych w zdecydowanej większości podzielają wszystkie omawiane argumenty przeciwko wysuwaniu roszczeń wobec Niemiec (od 74% do 91%). Z kolei badani o orientacji prawicowej skłonni są zgodzić się z niektórymi zastrzeżeniami i wątpliwościami dotyczącymi ewentualnego występowania o reparacje, inne natomiast kwestionują. Większość sympatyków prawicy uważa uzyskanie rekompensaty od Niemiec za mało prawdopodobne (65%) oraz zgadza się z poglądem, że wystąpienie z roszczeniami o odszkodowania zepsuje stosunki polsko-niemieckie (57%). Zarazem jednak większość badanych identyfikujących się z prawicą (61%) polemizuje z poglądem, że jest już za późno na ubieganie się o reparacje, a prawie połowa (48%) nie zgadza się z opinią, że Niemcy wypełniają swoje ewentualne zobowiązania wobec naszego kraju m.in. poprzez to, że są największym płatnikiem do budżetu Unii Europejskiej, z którego korzysta Polska. Uruchomienia niemieckich roszczeń dotyczących Ziem Zachodnich obawia się 48% z nich, a 41% nie widzi takiego zagrożenia.

Zróznicowanie opinii na temat ubiegania się o reparacje wojenne ze względu na orientację polityczną znajduje odzwierciedlenie w rozbieżności poglądów potencjalnych elektoratów. Racje moralne stojące za Polską i ewentualnymi polskimi roszczeniami dostrzegają przede wszystkim zadeklarowani wyborcy PiS i Kukiz'15, zdecydowanie rzadziej sympatycy PO i Nowoczesnej. Zwolennicy obu najważniejszych partii opozycyjnych podzielają wszystkie przywoływane zastrzeżenia wobec ewentualnego wystąpienia przez Polskę o reparacje. Wyborcy PiS w większości zgadzają się z opinią, że uzyskanie reparacji jest mało prawdopodobne oraz liczą się z pogorszeniem stosunków polsko-niemieckich. Spora część z nich obawia się też niemieckich roszczeń dotyczących Ziem Zachodnich. Zarazem jednak większość zwolenników PiS kwestionuje pogląd, że już za późno, aby domagać się odszkodowań za straty poniesione podczas II wojny światowej, a blisko połowa nie zgadza się z opinią, że Niemcy jako największy płatnik do budżetu Unii wypełniają w ten sposób swoje ewentualne zobowiązania wobec Polski. Sympatycy ruchu Kukiz'15 w mniejszym stopniu niż zwolennicy PO i Nowoczesnej, ale w większym stopniu niż elektorat PiS podzielają wątpliwości dotyczące ewentualnych roszczeń reparacyjnych.

TABELA 5

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z następującymi stwierdzeniami?	Potencjalne elektoraty			
	PiS (wraz z SP i PR)	Kukiz '15	PO	Nowoczesna
	w procentach			
Niezależnie od tego, czy polski rząd zdecyduje się wystąpić o reparacje czy też nie, Niemcom należy przypominać o ich odpowiedzialności za II wojnę światową i wynikających z tego zobowiązaniach wobec Polski				
Tak	83	83	50	55
Nie	10	15	45	42
Trudno powiedzieć	7	2	5	3
Postulat wypłacania Polsce reparacji wojennych jest z moralnego punktu widzenia słuszny				
Tak	88	86	45	48
Nie	6	11	38	49
Trudno powiedzieć	6	3	17	3
Otrzymanie przez Polskę reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec jest dziś mało prawdopodobne				
Tak	63	74	95	93
Nie	30	24	3	6
Trudno powiedzieć	8	2	2	1
Domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec popsuje stosunki polsko-niemieckie				
Tak	55	72	85	90
Nie	35	19	9	10
Trudno powiedzieć	10	9	6	0
Domaganie się reparacji (odszkodowań) może wywołać roszczenia Niemców dotyczące Ziem Zachodnich				
Tak	46	49	69	58
Nie	41	33	21	41
Trudno powiedzieć	13	18	10	1
Za późno już na domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec				
Tak	35	49	79	81
Nie	61	50	17	16
Trudno powiedzieć	4	1	4	3
Niemcy wypełniają swoje ewentualne zobowiązania wobec Polski m.in. poprzez to, że są największym płatnikiem do budżetu Unii Europejskiej, z którego korzysta Polska				
Tak	34	40	68	69
Nie	46	46	17	27
Trudno powiedzieć	19	14	15	4

Stosunek Polaków do ewentualnego wystąpienia do Niemiec o reparacje wojenne jest złożony. Wprawdzie ponad połowa badanych popiera tę inicjatywę, jednak zarazem przeważa opinia, że nasz kraj domagając się odszkodowań może więcej stracić, niż zyskać. W ocenie społecznej za ubieganiem się o reparacje przemawiają racje moralne, przeciw – kalkulacja polityczna. Z jednej strony bowiem Polacy są dość zgodni co do tego, że podnoszenie kwestii reparacji negatywnie wpłynie na stosunki polsko-niemieckie, z drugiej zaś uzyskanie rekompensaty oceniają jako mało prawdopodobne. Zastrzeżenia te podziela także większość zadeklarowanych wyborców partii rządzącej.

Opracowała

Beata Roguska

TABELA 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna domagać się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		54	36	10	945
Płeć	Mężczyźni	55	37	8	445
	Kobiety	53	36	12	500
Wiek	18-24 lata	59	35	6	73
	25-34	44	44	12	183
	35-44	47	43	10	177
	45-54	46	41	13	141
	55-64	66	28	6	172
	65 lat i więcej	62	27	11	200
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	29	13	376
	Miasto do 19 999	58	34	8	140
	20 000 - 99 999	49	44	7	208
	100 000 - 499 999	55	36	9	129
	500 000 i więcej mieszk.	41	50	9	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	65	25	10	182
	Zasadnicze zawodowe	62	29	9	231
	Średnie	51	37	13	288
	Wyższe	41	50	9	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	56	9	98
	Średni personel, technicy	53	37	11	40
	Pracownicy adm.-biurowi	29	59	12	61
	Pracownicy usług	61	32	7	60
	Robotnicy wykwalifikowani	56	31	13	111
	Robotnicy niewykwalifik.	61	24	14	40
	Rolnicy	58	33	9	46
	Pracujący na własny rach.	48	45	7	46
	Bezrobotni	59	35	6	30
	Emeryci	65	25	10	240
	Renciści	50	46	4	54
	Uczniowie i studenci	59	35	6	40
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	50	33	17	78
	inst. państw., publicznej	43	48	9	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	34	19	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	50	40	10	285
	prywatnym gosp. rolnym	58	33	9	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	56	39	6	70
	Od 650 zł do 999 zł	61	32	7	136
	Od 1000 zł do 1399 zł	60	27	13	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	55	36	9	161
	2000 zł i więcej	47	46	7	247
Ocena własnych war. mater.	Złe	54	37	9	68
	Średnie	56	33	11	367
	Dobre	52	38	10	510
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	67	27	6	43
	Raz w tygodniu	64	27	10	431
	1-2 razy w miesiącu	48	36	16	127
	Kilka razy w roku	43	47	10	230
	W ogóle nie uczestniczy	41	51	8	110
Poglądy polityczne	Lewica	30	64	7	162
	Centrum	43	43	14	266
	Prawica	76	19	4	312
	Trudno powiedzieć	53	30	17	197

TABELA 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, domagając się od Niemiec reparacji (odszkodowań) za straty poniesione podczas II wojny światowej Polska może więcej zyskać czy więcej stracić?			Liczba osób
		Więcej zyskać	Więcej stracić	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		31	45	24	945
Płeć	Mężczyźni	36	45	19	445
	Kobiety	27	44	29	500
Wiek	18-24 lata	40	38	22	73
	25-34	28	46	25	183
	35-44	28	52	20	177
	45-54	25	52	23	141
	55-64	35	40	25	172
	65 lat i więcej	33	38	29	200
Miejsce zamieszkania	Wieś	31	42	27	376
	Miasto do 19 999	34	48	17	140
	20 000 - 99 999	31	42	27	208
	100 000 - 499 999	33	44	23	129
	500 000 i więcej mieszk.	21	57	22	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	36	32	33	182
	Zasadnicze zawodowe	32	42	26	231
	Średnie	32	48	20	288
	Wyższe	25	53	22	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	57	30	98
	Średni personel, technicy	32	48	20	40
	Pracownicy adm.-biurowi	20	63	17	61
	Pracownicy usług	38	33	29	60
	Robotnicy wykwalifikowani	33	47	21	111
	Robotnicy niewykwalifik.	41	39	20	40
	Rolnicy	40	37	23	46
	Pracujący na własny rach.	32	53	14	46
	Bezrobotni	23	44	33	30
	Emeryci	36	37	27	240
	Renciści	21	48	30	54
	Uczniowie i studenci	34	46	19	40
	Gospodynie domowe i inni	35	42	24	78
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	21	56	22	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	48	22	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	30	47	23	285
	prywatnym gosp. rolnym	39	38	23	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	37	45	18	70
	Od 650 zł do 999 zł	31	48	21	136
	Od 1000 zł do 1399 zł	35	36	30	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	32	40	28	161
	2000 zł i więcej	30	55	16	247
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	46	29	68
	Średnie	31	43	26	367
	Dobre	32	46	22	510
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	33	38	29	43
	Raz w tygodniu	37	37	26	431
	1-2 razy w miesiącu	26	44	29	127
	Kilka razy w roku	24	53	23	230
	W ogóle nie uczestniczy	28	57	15	110
Poglądy polityczne	Lewica	15	74	11	162
	Centrum	21	54	25	266
	Prawica	51	28	21	312
	Trudno powiedzieć	27	34	40	197

TABELA 3

		Czy zgadza się Pan(i) czy też nie z następującym stwierdzeniem? Postulat wypłacania Polsce reparacji wojennych jest z moralnego punktu widzenia słuszny			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		70	18	12	945
Płeć	Mężczyźni	75	16	8	444
	Kobiety	66	19	15	501
Wiek	18-24 lata	74	15	10	73
	25-34	63	24	13	184
	35-44	74	18	9	177
	45-54	67	18	15	141
	55-64	77	13	10	172
	65 lat i więcej	71	17	13	199
Miejsce zamieszkania	Wieś	71	14	15	375
	Miasto do 19 999	76	15	8	140
	20 000 - 99 999	67	22	11	208
	100 000 - 499 999	76	15	8	129
	500 000 i więcej mieszk.	60	30	10	93
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	68	14	18	182
	Zasadnicze zawodowe	73	15	12	231
	Średnie	74	17	9	288
	Wyższe	66	24	10	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	59	28	12	98
	Średni personel, technicy	72	21	7	40
	Pracownicy adm.-biurowi	60	26	14	63
	Pracownicy usług	76	12	12	60
	Robotnicy wykwalifikowani	78	8	14	111
	Robotnicy niewykwalifik.	69	20	11	40
	Rolnicy	78	14	8	46
	Pracujący na własny rach.	80	16	5	46
	Bezrobotni	72	15	13	30
	Emeryci	73	15	12	239
	Renciści	66	25	9	54
	Uczniowie i studenci	75	20	5	40
	Gospodynie domowe i inni	61	21	19	78
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	73	17	10	120
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	20	14	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	70	18	11	285
	prywatnym gosp. rolnym	77	14	8	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	69	18	13	70
	Od 650 zł do 999 zł	71	19	11	136
	Od 1000 zł do 1399 zł	74	12	15	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	73	18	9	161
	2000 zł i więcej	73	20	7	248
Ocena własnych war. mater.	Złe	61	24	15	68
	Średnie	70	18	12	366
	Dobre	72	17	11	511
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	75	18	7	43
	Raz w tygodniu	76	12	12	431
	1-2 razy w miesiącu	67	15	18	127
	Kilka razy w roku	64	25	11	230
	W ogóle nie uczestniczy	65	26	9	110
Poglądy polityczne	Lewica	56	34	10	162
	Centrum	69	22	9	266
	Prawica	87	7	6	312
	Trudno powiedzieć	58	16	27	197

TABELA 4

		Czy zgadza się Pan(i) czy też nie z następującym stwierdzeniem? Otrzymanie przez Polskę reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec jest dziś mało prawdopodobne			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		75	16	9	947
Płeć	Mężczyźni	75	20	5	445
	Kobiety	75	14	12	502
Wiek	18-24 lata	78	18	4	73
	25-34	79	11	10	183
	35-44	85	12	4	177
	45-54	74	12	14	143
	55-64	73	23	3	172
	65 lat i więcej	64	22	14	200
Miejsce zamieszkania	Wieś	73	17	10	377
	Miasto do 19 999	76	18	6	140
	20 000 - 99 999	79	14	7	210
	100 000 - 499 999	69	19	11	129
	500 000 i więcej mieszk.	80	15	5	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	70	17	13	182
	Zasadnicze zawodowe	71	18	11	231
	Średnie	78	16	6	290
	Wyższe	79	15	5	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	87	10	3	98
	Średni personel, technicy	80	17	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	82	5	13	61
	Pracownicy usług	68	21	10	60
	Robotnicy wykwalifikowani	75	17	7	111
	Robotnicy niewykwalifik.	69	19	12	41
	Rolnicy	83	11	6	46
	Pracujący na własny rach.	81	15	4	46
	Bezrobotni	80	12	8	30
	Emeryci	67	22	10	240
	Renciści	80	15	5	55
	Uczniowie i studenci	85	15		40
	Gospodynie domowe i inni	63	17	20	78
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	82	13	5
spółce właścicieli prywatnych i państwa		80	11	9	63
sekt. pryw. poza rolnict.		77	15	8	285
prywatnym gosp. rolnym		83	11	6	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	80	14	6	70
	Od 650 zł do 999 zł	81	12	7	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	67	23	10	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	74	18	9	161
	2000 zł i więcej	83	14	2	247
Ocena własnych war. mater.	Złe	73	13	14	68
	Średnie	73	17	10	368
	Dobre	76	17	7	511
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	63	29	8	44
	Raz w tygodniu	71	19	9	433
	1-2 razy w miesiącu	76	13	11	127
	Kilka razy w roku	83	10	7	230
	W ogóle nie uczestniczy	76	18	7	110
Poglądy polityczne	Lewica	91	5	4	162
	Centrum	82	12	6	267
	Prawica	65	29	7	312
	Trudno powiedzieć	69	12	19	197

TABELA 5

		Czy zgadza się Pan(i) czy też nie z następującym stwierdzeniem? Domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec popsuje stosunki polsko-niemieckie			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		71	19	10	947
Płeć	Mężczyźni	73	20	7	445
	Kobiety	69	17	14	502
Wiek	18-24 lata	84	10	7	73
	25-34	78	15	6	183
	35-44	72	18	10	177
	45-54	75	17	8	143
	55-64	63	27	11	172
	65 lat i więcej	62	21	17	200
Miejsce zamieszkania	Wieś	70	18	12	377
	Miasto do 19 999	69	22	9	140
	20 000 - 99 999	74	18	8	210
	100 000 - 499 999	66	21	14	129
	500 000 i więcej mieszk.	77	17	7	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	68	15	17	182
	Zasadnicze zawodowe	68	23	9	231
	Średnie	75	16	8	290
	Wyższe	70	21	9	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	12	10	98
	Średni personel, technicy	74	19	7	40
	Pracownicy adm.-biurowi	75	18	8	61
	Pracownicy usług	73	15	12	60
	Robotnicy wykwalifikowani	80	17	4	111
	Robotnicy niewykwalifik.	66	27	7	41
	Rolnicy	78	16	6	46
	Pracujący na własny rach.	74	21	4	46
	Bezrobotni	81	10	9	30
	Emeryci	61	23	16	240
	Renciści	67	23	11	55
	Uczniowie i studenci	88	6	6	40
	Gospodynie domowe i inni	61	23	16	78
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	69	22	9	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	74	14	11	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	78	16	6	285
	prywatnym gosp. rolnym	78	16	6	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	73	20	7	70
	Od 650 zł do 999 zł	70	23	7	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	66	18	16	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	71	22	7	161
	2000 zł i więcej	77	17	7	247
Ocena własnych war. mater.	Złe	69	15	15	68
	Średnie	65	22	12	368
	Dobre	75	17	8	511
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	71	20	9	44
	Raz w tygodniu	65	22	12	433
	1-2 razy w miesiącu	73	16	11	127
	Kilka razy w roku	76	16	8	230
	W ogóle nie uczestniczy	80	13	8	110
Poglądy polityczne	Lewica	90	4	6	162
	Centrum	80	14	6	267
	Prawica	57	36	8	312
	Trudno powiedzieć	67	11	22	197

TABELA 6

		Czy zgadza się Pan(i) czy też nie z następującym stwierdzeniem? Za późno już na domaganie się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		56	37	7	945
Płeć	Mężczyźni	57	39	5	445
	Kobiety	56	36	8	501
Wiek	18-24 lata	50	45	4	73
	25-34	61	33	6	183
	35-44	57	39	4	177
	45-54	65	28	7	141
	55-64	55	39	6	172
	65 lat i więcej	49	42	9	200
Miejsce zamieszkania	Wieś	52	39	8	375
	Miasto do 19 999	54	40	6	140
	20 000 - 99 999	62	31	7	210
	100 000 - 499 999	58	39	4	129
	500 000 i więcej mieszk.	63	34	3	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	44	44	12	182
	Zasadnicze zawodowe	62	33	6	230
	Średnie	60	35	5	290
	Wyższe	57	39	4	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	63	35	2	98
	Średni personel, technicy	60	35	5	40
	Pracownicy adm.-biurowi	64	27	9	61
	Pracownicy usług	46	41	13	60
	Robotnicy wykwalifikowani	61	33	6	111
	Robotnicy niewykwalifik.	57	40	3	41
	Rolnicy	65	33	2	46
	Pracujący na własny rach.	67	33		46
	Bezrobotni	54	37	9	30
	Emeryci	52	41	7	240
	Renciści	51	38	11	55
	Uczniowie i studenci	57	41	2	40
	Gospodynie domowe i inni	50	41	10	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	61	35	4	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	27	7	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	58	36	6	285
	prywatnym gosp. rolnym	68	30	2	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	61	35	4	70
	Od 650 zł do 999 zł	53	39	8	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	53	39	8	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	55	41	4	161
	2000 zł i więcej	63	36	1	247
Ocena własnych war. mater.	Złe	52	35	13	68
	Średnie	56	37	7	366
	Dobre	57	37	5	511
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	46	6	44
	Raz w tygodniu	50	44	6	431
	1-2 razy w miesiącu	62	26	12	127
	Kilka razy w roku	65	30	4	230
	W ogóle nie uczestniczy	61	35	4	110
Poglądy polityczne	Lewica	74	23	3	162
	Centrum	71	25	4	267
	Prawica	37	61	3	312
	Trudno powiedzieć	55	28	17	195